

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Year of publication	ISSN number	UGC Approved/UGC Care List Journal
2018-2019						
01. Comparative Study of Various Chemical Deposition Methods for Synthesis of Thin Films : A Review	P. A. Savale	Physics	Asian J. Research Chem.	Jan-18	0974-4169,0974-4150	DOI: 5958/074-415020180000391
02. Dr. Babasaheb Ambedkaranche Vichar aani Vartman Dalit Sahitya va Rajkiya Chalaval	Dr. Sunil Neve	Political Science	Printing Area	Jan-18	2394-5303	UGC Approved List No. 43053
03. Purvakhandesh jilhyat Devkinandan Narayan Yanche Khadi Prachar - Prasar Karyalayatil Yogdan (1920-1932)	Dr. Dinesh Ramadas Mahajan	History	Historicity Int. Resarch Journal	Jan-18	2393-8900	UGC Approved Journal
04. Shodhganga - ETDs Repository: An Analytical Study of Deemed Universities in Maharashtra.	Dr. D. A. Khobragade	Library	Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies.	Jan.-Mar, 2018	2278-8808	UGC Approved List No. 49366
05. Occurance of Cleora Carnaria as a Major Pest of Neem Tree At Faizpur	C. V. Wankhede	Zoology	Journal of Research and Development	Feb-18	2230-9578	UGC Approved List No. 64768
06. From Hierarchy to Reversal. A Study of ' Binary ' in O. Henry's 'The Gift of the Magi'	Dr. Ashutosh R. Vardikar	English	Research Journey	Mar-18	2348-7143	UGC Approved List No. 40705 & 44117
07. Ekvisavya Shatkatil Gramin Kavitetun Chitrit Zalele Krushi Jivan	Dr. Dinesh Himmatrao Patil	Marathi	Research Journey	Mar-18	2348-7143	UGC Approved List No. 40705 & 44117
08. Investigations Related to the Suitability of Imidazolium Based Room Temepature Ionic Liquids and Pyridinium Based Sponge Ionic Liquids towards the Synthesis of 2-	C. H. Sarode, G. R. Gupta, G. R. Chaudhari, G. P. Waghulade	Chemistry	Current Green Chemistry-Bentham Science	May-18	2213-347X	DOI: 10.2174/221334610566518100111019 UGC Care List

aminothiazone Compounds as Reaction Medium and Catalyst						
09. Comparative Study of POA- PVS-DBS-GOD Electrode in Acetate and Phosphate Buffers for Determination of Glucose	P. A. Savale	Physics	Advanced Science Letters	Aug-18	1936-6612,1936-7317	UGC Approved List No. 11659
10. Kaviyatri Bahinabai Chaudharinca Kavyatil Jivantatvadyan	Dr. Dinesh H.Patil	Marathi	RESEARCH JOURNEY Multidisciplinary International E- research Journal	Aug-18	2348-7143	UGC Approved Journal
11. The Contribution of Kasturba Gandhi in Indian Freedom Movement	Dr.Dinesh R.Mahajan	History	Research Journey, Special Issue, Kasturba Gandhi and improvement	Oct. 2018	2348-7143	UGC Approved Journal

REVIEW ARTICLE

Comparative Study of Various Chemical Deposition Methods for Synthesis of Thin Films: A Review

P. A. Savale

Department of Physics, Arts and Science College, Bhalod - 425 304, Tal. Yawal Dist. Jalgaon (MS) India

*Corresponding Author E-mail: pa_savale@yahoo.co.in

ABSTRACT:

In this comparative study, the important chemical deposition methods for synthesis of thin films viz., chemical vapor deposition, solution growth, spray pyrolysis, electrodeposition, anodization and sputtering were studied. In order to optimize the desired film thickness and characteristics, good understanding of the chemical deposition processes is essential. This comparative study discusses about deposition principle, working process of chemical deposition methods, their significance in the whole process of making a substrate deposition, advantages, disadvantages and various possible industrial applications of these methods. These chemical deposition methods can be found in the fabrication and processing technology industries. They have their own unique way of depositing materials on the substrates and hence having their own advantages, disadvantages and limitations in their industrial applications.

KEYWORDS: Chemical deposition, Methods, Thin films, Advantages, Disadvantages

INTRODUCTION:

The development of today's modern society purely depends on the advancement of science and technology, which is possible due to contribution of scientists and technologists since ages. This development is not possible with technological progress in the field of thin film science. Thin film studies have directly or indirectly advanced many new areas of research in solidstate physics and chemistry, which are based on the phenomena uniquely characteristic of the thickness, geometry, and structure of the film [1]. Thin film technology has revolutionized the field of optics, electronics and magnetic etc., considering the new and improved high performance optics, electronics, magnetic and photovoltaic devices. The main advantages of thin film devices are low material consumption and possible use of flexible substrates in various fields [2].

Chemical Vapour Deposition (CVD) is commonly used to deposit conformal films and augment substrate surfaces in ways that more traditional surface modification techniques are not capable of. It is extremely useful in the process of atomic layer deposition which deposits extremely thin layers of material. Micro fabrication is the term that describes the processes of fabrication of micrometer and nanometer size structures. Micro fabrication processes widely use CVD to deposit materials. It is often used in the semiconductor industry to produce thin films. A variety of applications for such films exist. The semiconductor industry is the aggregate collection of companies engaged in the design and fabrication of semiconductor devices [3].

The solution growth (sol-gel) method is based on the phase transformation of a sol obtained from metallic alkoxides or organometallic precursors. This sol which is a solution containing particles in suspension is polymerized at low temperature, in order to form a wet gel. The solvent is removed by drying the gel and the

Received on 01.11.2017 Modified on 29.11.2017
Accepted on 20.12.2017 © AJRC All rights reserved
Asian J. Research Chem. 2018; 11(1): 195-205.
DOI: 10.5958/0974-4150.2018.09039.1

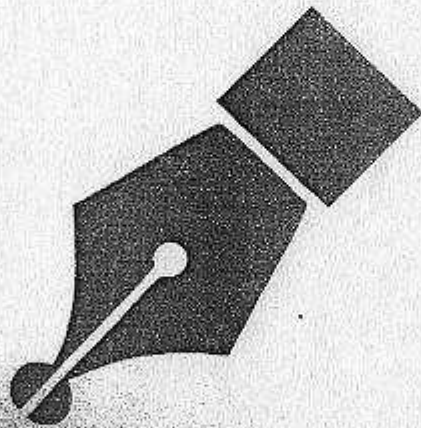
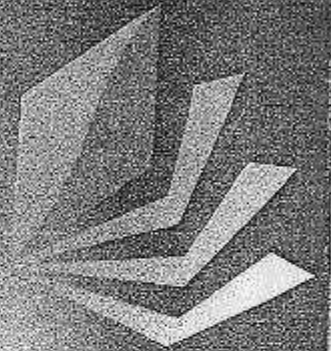

ISSN 2394-5303

printingTM AREA

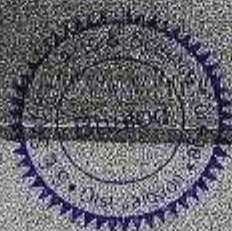
Issue-37, Vol-07,
January-2018

International Multilingual Research Journal

Editor

Dr. Napa G. Gholap

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार आणि वर्तमान दलित साहित्य व राजकीय चळवळ

डॉ. सुनिल नेवे

राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख,

कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद

प्रास्ताविक :-

विसाव्या शतकातील मानवी हक्कांसाठी लढणारे जगातील सर्वश्रेष्ठ प्रज्ञावंत महापुरूष म्हणजे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर होय. आपल्या ३६ वर्षांच्या चळवळीतून त्यांनी इथल्या हजारो वर्षांच्या माणसाचे माणूसपण नाकारणाऱ्या समाज व अ-धर्म व्यवस्थेला ज्ञान व बुद्धीच्या बळावर प्रचंड हादरे दिले. नव्हे ती सनातनी व्यवस्था नेस्तानबुद करण्याचा यशस्वी प्रयत्न केला. आपल्या मानवी हक्कांच्या आंदोलनात्मक लढ्यांमधून त्यांनी इथल्या उपेक्षित, बहुजन वर्गाला न्याय तर मिळवून दिलाच परंतु त्यांच्या सविधानिक अधिकाराची मांडणी करून या देशात स्वातंत्र्य, समता, न्याय व बंधुत्वाची पेरणी केली. आज जगात सर्वात मोठी लोकशाही असलेला देश म्हणून भारतीय संसदीय लोकशाहीचा उल्लेख केला जातो. विविध धर्म, पंथ, संप्रदाय असलेल्या या देशात अनेक अडथळ्यांना पार करीत शतकी आयुष्याकडे वाटचाल करणारी आपली लोकशाही समाजव्यवस्था डॉ. आंबेडकरांच्या विचार आणि कर्तृत्वाचे उत्तम उदाहरण म्हणावे लागेल.

डॉ. आंबेडकरांचे विचार : मानव मुक्तीचा जाहीरनामा :-

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी चातुर्वर्ण्य समाजव्यवस्थेचे चटकें स्वतः अनुभवले होते. आपल्या देशातील शुद्र समजल्या जाणाऱ्या वर्गाला गुराढोरांपेक्षाही किती हीन पध्दतीने वागविले जाते हे सत्य त्यांनी उपड्या डोळ्यांनी पाहिले होते. अनुभवले होते. इथल्या अ-धर्माच्या रूढी, परंपरा, कर्मकांडांनी दलित, आदिवासी, स्त्रिया, बहुजन आदिंचा मानवी हक्कांचा अधिकारच कायमचा हिरावून घेतला होता. तो त्यांना मिळवून देण्याचे आव्हान डॉ. आंबेडकरांनी स्विकारून त्यासाठी आपल्या ज्ञान व सामाजिक बांधिलकीच्या निस्सीम बळावर इथल्या चातुर्वर्ण्य व्यवस्थेला हादरा देण्याचे कार्य त्यांनी केले. यातून त्यांनी जवळपास तीन हजार पाचशे वर्षांची जातीय गुलामगिरी उद्ध्वस्त

केली त्यासाठी त्यांनी अपार कष्ट घेतले. स्वतःच्या सुखदुःखांची कधी पर्वा केली नाही. ज्या-ज्या केंद्रस्थानावरून ही विषमतावादी प्रवृत्तीची निर्मिती सांगितली जात होती त्या सर्वांचा त्यांनी सखोल अभ्यास केला व वैज्ञानिक पध्दतीने मानवी मूल्ये श्रेष्ठ आहेत, मानवता हाच माणसाचा धर्म आहे हे साज्या जगाला पटवून दिले. त्यांचा हा विचारच या देशातील लाखो लोकांचे जीवन समृद्ध करणारा मानवमुक्तीचा सर्वंकष कल्याणाचा विचार म्हणजे डॉ. आंबेडकरांचा विचार होय.

दलित साहित्य आणि राजकीय चळवळ : वास्तव :-

डॉ. बाबासाहेबांचा मानवमुक्तीचा विचार हेच दलित साहित्य चळवळीचे प्राणतत्त्व आहे. हे आता नव्याने शपथेवर सांगण्याची गरज नाही. डॉ. आंबेडकर यांनी विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर येथे केलेल्या भाषणात म्हटले होते, "उदात्त जीवनमूल्ये व सांस्कृतिक जीवनमूल्ये यांचा आपल्या साहित्य प्रकारातून अविष्कार करा. आपले लक्ष आकुंचित, मर्यादित ठेवू नका, ते विशाल बनवा. आपली वाणी चार मितीपुरती बंदिस्त राखू नका, तिचा विस्तार होऊ द्या. आपली लेखणी आपल्या प्रश्नांपुरतीच सिमीत ठेवू नका, तीच तेज खेड्यापाड्यातील गडद अंधार दुर होईल अस प्रवर्तित करा. आपल्या देशात उपेक्षितांचे, दलितांचे फार मोठे जग आहे, हे विसरू नका, त्यांचे दुःख, त्यांच्या व्यथा, वेदना नीट समजून घ्या आणि आपल्या साहित्याद्वारे त्यांचे जीवन उन्नत करण्यासाठी झटा. त्यातच खरी मानवता आहे." दलित साहित्याचा प्रवास याच मार्गाने सुरू असून मानवमुक्तीचा जाहीरनामा हे दलित साहित्याचे ध्येय आहे. हा प्रवास आणि ध्येय पूर्णपणे यशस्वी मार्गाने सुरू आहे किंवा नाही हा प्रश्न वादातीत असला तरी, आंबेडकरी अनुयायांनी आपली साहित्य निर्मिती डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांना प्रेरणा मानूनच केली हे विसरता येत नाही.

आज दलित साहित्य चळवळीतील साहित्यिकांनी जवळपास बाहुमत्याच्या सर्वध प्रकारामधून दलित जाणिवांना शब्दबद्ध केलेले आहे. मराठी साहित्यात १९६० च्या आसपास सुरू झालेला हा प्रवाह आता दलित साहित्यिकांच्या जवळपास दुसऱ्या पिढीपर्यंत पोहोचलेला आहे. पहिल्या पिढीने जे जातीयतेचे, विषमतेचे अनुभव साहित्यातून मांडले तेच अनुभव कमी अधिक वेगळ्या पध्दतीने दलित साहित्यातून येऊ लागलेत. त्यामुळे दलित साहित्यात तोंच-तोंचपणा आला आहे असा आरोप साहित्याच्या अभ्यासकांकडून होऊ लागला. तो सर्वस्वी चुकीचा असून अभ्यासाअंती केलेला दिसत नाही. कारण या देशात अजूनही घोटभर पाण्यासाठी दलितांना मारले जाते, मंदिर बाटविले म्हणून कुणाचे डोळे फोडले जातात, शेतीच्या रस्त्याच्या भांडणावरून दलित कुटुंबियांना परिवारासह निर्घृण पध्दतीने

ISSN : 2393-8900

IMPACT FACTOR : 1.9152 (UIF)

Historicity

International Research Journal

VOLUME-IV JAN.2018

No-31

UGC

APPROVED

SPECIAL ISSUE

Theme

Contemporary History and
Research Methodology

Contemporary History and Research Methodology

पूर्वखानदेश जिल्ह्यात देवकीनंदन नारायण यांचे खादी प्रचार-प्रसार कार्यातील योगदान (१९२०-१९२२)

प्रा. डॉ. दिनेश गमदास महाजन,
इतिहास विभाग प्रमुख, कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद जि. जळगाव
(मो. ९४०३३८३६६८)

देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती यांच्यामध्ये राजकीय निष्ठा, रचनात्मक निष्ठा व संघटनात्मक निष्ठा अशा तिन्हीचा सुंदर समन्वय झालेला दिसून येतो. ते १९२० पासून स्वातंत्र्य चळवळीत सक्रिय झाले. राजकीय व काँग्रेस निष्ठेबरोबरच त्यांना महात्मा गांधी प्रणीत रचनात्मक कार्यासंबंधी अत्यंत आस्था वाटे. महाराष्ट्रात विशेषतः पूर्वखानदेश जिल्ह्यात खादी प्रामोद्योगाचे काम उठावदारपणे चालू होते त्याचा माया घालणाऱ्यांपैकी देवकीनंदन नारायण एक होते. त्यांनी खादी प्रचाराचे काम अत्यंत निष्ठेने केले. जळगाव येथील सुभाष चौकात पोलीस स्टेशनजवळ खादी भांडाराची भव्य इमारत त्यांनी बांधली. तसेच जळगाव नगरपालिकेत स्कूल बोर्डवर असताना शाळांमध्ये त्यांनी सूत कटाईचे शिक्षण सुरू केले.^१

देवकीनंदन नारायण यांनी खादी कार्याला पूर्ण वाहन घेतले होते. त्यांनी विविध सभा व बैठकांमधून लोकांना खादीचे महत्व पटवून सांगितले. त्यांनी खादी कार्याला स्थिर स्वरूप देण्याच्या दृष्टीने एप्रिल १९२१ मध्ये जळगाव जिल्हा काँग्रेस कमिटीने खादी मंडळ स्थापन केले. त्याचे चिटणीस हे पद देवकीनंदन नारायण यांना देण्यात आले. त्यांनी या खादी मंडळाच्या माध्यमातून चौपडे, चहाडी, हातेड, एंडोल, पारोळा, नशिराबाद इ. ठिकाणी विणाई व कटाईचे उपकेंद्र उघडून पूर्वखानदेश जिल्ह्यातील खादी कार्याला भरीव बैठक प्राप्त करून दिली. खादी मंडळाचे हस्तंतर पुढे खादी सेवा संघ या नावाने व शेवटी सर्वमेवा समिती या नावाने आजही ही संस्था कार्यरत आहे. देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती यांनी शेवटपर्यंत या संस्थेच्या माध्यमातून खादी प्रचार-प्रसाराने कार्य केले.^२

विजयादशमीच्या दिवशी हिंदू बांधव नवे कपडे घेतात हे लक्षात घेऊन जिल्हा काँग्रेस कमिटीचे चिटणीस देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती व इतर पदाधिकाऱ्यांनी एक जाहीर पत्रक काढून लोकांनी विजया दशमीच्या दिवशी विलायती कपडे न घालता खादीचा पोषाख घालावा व यापुढे कधीही परदेशी कपडे वापरणार नाही असा निश्चय करावा म्हणजे स्वराज्य प्राप्ती लवकर होईल असे भावनिक आवाहन केले.^३

देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती व त्यांच्या सहकाऱ्यांच्या प्रयत्नांमुळे दसऱ्याच्या दिवशी सायंकाळी राष्ट्रीय शाळा व नगरपालिकेसमोर खादीचा पोषाख घातलेल्या लोकांचा अप्रतिम देखावा दिसत होता. दरवर्षाप्रमाणे नगरपालिकेच्या कचेरीत जमून नंतर सीमोल्लंघनास जाण्याचा प्रघात असल्यामुळे नगरपालिकेच्या कचेरीत प्रचंड गर्दी जमली होती. त्याप्रसंगी राष्ट्रीय शाळेसमोर स्वराज्य विध्वंसक पदे सुरू होती.^४ नगरपालिकेत पानसुपारीच्या कार्यक्रमानंतर मिरवणूक निघाली. हिंदू-मुसलमानांच्या रमंग शिस्ताने गाणी म्हणत वाद्यांच्या भवरात निघाल्या. वाद्यवाजक चरखे ठेवून त्यावर सूत काढत असलेली मुले बसली होती. स्वराज्याची निशाणे सर्वत्र फडकत होती. त्याप्रसंगी देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती, नगरपालिकेचे अध्यक्ष बापसाहेब गाळगीळ व पुरुषोत्तम अंजारीवा रोड उपस्थित होते.^५

७ फेब्रुवारी १९२४ रोजी जिल्हा काँग्रेस कमिटीची सभा होऊन खादी प्रसारसाठी काही महत्वाचे निर्णय घेतले गेले. त्यानुसार जिल्हा काँग्रेस कमिटीच्या सभासदांनी प्रत्येक तालुक्यात दौरा काढावा, परदेशी कापडावर बहिष्कार टाकावा, सूत सभासद मिळवावे व स्पिनिंग क्लब स्थापन करावे. सदर दौऱ्याचे नियोजन एप्रिल अखेरपर्यंत पूर्ण करावे असे ठरविण्यात आले. या दौऱ्यात देवकीनंदन नारायण, वासुदेव दास्ताने, मीर सुकृष्ण, विश्वनाथ बोचरे वकील इ. या समावेश होवा. दौऱ्याचे नियोजन व तारखा जिल्हा काँग्रेस कमिटीने ठरवाव्यात असे ठरविण्यात आले. या सभेचे अध्यक्ष यावलचे अण्णासाहेब देवकर होते. सभा शांततेत पार पडली.^६

देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती खादी प्रसाराने कार्य करीत असताना समाजासमोर खादी वापरविषयी विविध आदर्श कसे ठेवता येतील व लोकांना त्यातून प्रेरणा कशी मिळेल यासंबंधी प्रयत्न करताना दिसतात. देवकीनंदन नारायण यांच्या प्रयत्नांने बुधवार २८ जानेवारी १९२५ रोजी रात्री ९ वाजता जळगाव येथील टाउनहॉलमध्ये (व.वा.वाचनालयच्या जुन्या इमारतीने समामुह) मिस अँगस व मिस हिंडम्ले या दोन ब्रिटीश स्त्रियांचे साक्षरमती आश्रमातील आपले अनुभव या विषयावर इंग्रजीत भाषण झाले. सभेच्या अध्यक्षस्थानी नरहर वासुदेव भुसारी हे होते. या दोन्ही तरुणींनी आपल्या भाषणात, आपण मुद्दाम इंग्लंडहून अडयार येथे डॉ. अर्नी बेस्ट यांच्याकडे राहत असताना खादीविषयी कशी आवड निर्माण झाली. तेथून साक्षरमती आश्रमात जाऊन सूत काटण्यापासून कापड तयार करव ते रंगविण्यापर्यंतचे प्रत्यक्ष शिक्षण कसे घेतले याचे वर्णन त्यांनी अतिशय सुंदर शब्दांत केले. त्यानंतर अध्यक्ष नरहर भुसारी यांनी सदर स्त्रियांची उद्यमशीलता व यंत्रनिर्मित कापडाविषयी त्यांच्या मनात किती तिरस्कार आहे हे सांगून आपण यापासून रोक्य बंध घ्यावा आणि आपल्या देशात परकीय स्त्रियांनी येऊन भारतीय उद्योग कसे चांगले आहेत हे शिकविण्याची वेळ आपल्यावर यावी ही फार लाजिरवाणी गोष्ट आहे असे सांगून चकत्यांचे आभार मानले. त्यानंतर देवकीनंदन नारायण चक्रवर्ती यांनी जळगाव येथे स्पिनिंग क्लब उघडल्याचे सांगून त्याचा लाभ घ्यावा व जनतेचे काँग्रेसचे सभासद व्हावे असे आवाहन केले व सभेचे काम संपले.^७

१९२४ साली महात्मा गांधींची तुरुंगातून सुटका झाली व जळगाव काँग्रेसचे अधिवेशन त्यांच्या अध्यक्षतेखाली भरले. या अधिवेशनात विविध विषयांवर चर्चा झाली त्यात काँग्रेसची सभासद संख्या वाढवावी व खादीचा प्रसार व्हावा. यासाठी काँग्रेस सभासदत्वासाठी चार आणे अट रद्द करण्यात आली व जो व्यक्ती दोन हजार चार सूत दर महिन्याला आपण देईल त्यालाच काँग्रेसचे सभासदत्व देण्यात येईल असे ठरविण्यात आले.^८ त्याप्रमाणे पूर्वखानदेश जिल्हा काँग्रेस कमिटीचे चिटणीस देवकीनंदन नारायण यांनी वृत्तपत्रात निवेदन देऊन काँग्रेसचे सभासद होण्याच्या १ मार्च १९२५ पासून दरमहा दोन हजार चार सूत घ्यावयाचे असून यावर्षी दोन हजार चार सूत दिले पाहिजे. तसेच प्रत्येक महिन्याचे सूत त्या महिन्याच्या २० तारखेपर्यंत काँग्रेस कचेरीत पोहोचविले पाहिजे. त्याचबरोबर सूत वर्गणी देणाऱ्या सभासदांनी कोणत्याही सार्वजनिक, राजकीय, राष्ट्रीय समारंभ किंवा खाजगी सभेच्या वेळी नखशिखात खादीच्या पोषाखात असले पाहिजे. ज्यांना सूत काढण्याची इच्छा नसेल त्यांनी काँग्रेस कमिटीच्या कचेरीत दोन हजार चार सूतास चार ते पाच आणे किंमत देऊन सूत घ्यावे. अशा प्रकारचे आवाहन करून खादीचा जास्तीत जास्त प्रसार करण्याचा प्रयत्न केला. देवकीनंदन नारायण यांच्या

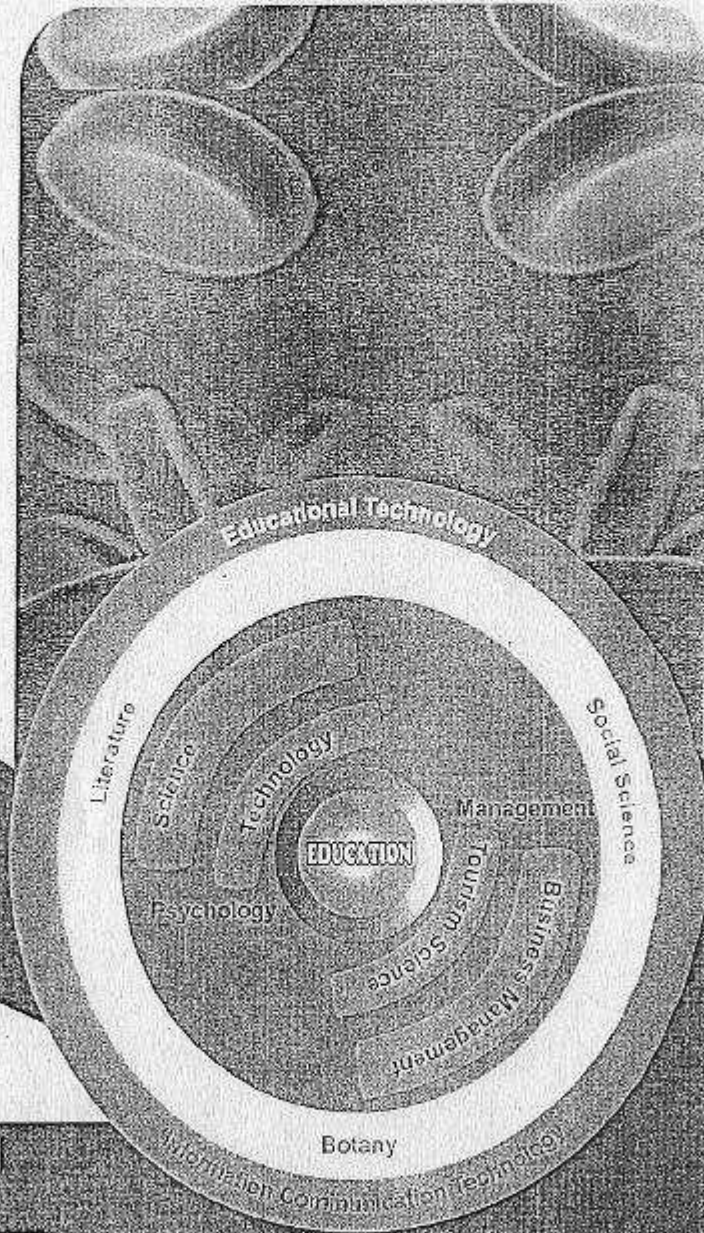

UGC Approved Sr. No. 49366

SRJIS

ISSN -2278-8808

An International
Peer Reviewed

Referred
Quarterly

SCHOLARLY RESEARCH JOURNAL FOR INTERDISCIPLINARY STUDIES

JAN-MAR, 2018, VOL. 7, ISSUE -36

EDITOR IN CHIEF : Y.S. PAL, D. N. TRAGAONKAR, Ph.D.

SHODHGANGA - ETDs REPOSITORY: AN ANALYTICAL STUDY OF THE DEEMED UNIVERSITIES IN MAHARASHTRA

Dr. Digambar Khobragade, Librarian, Arts and Science College, Bhalod, Dist. Jalgaon, Maharashtra - 425204

Abstract

INFLIBNET (Shodhganga) one of the important source of information is theses which is submitted by Ph. D. research scholar with the guidance of supervisor in Universities for awarded of Ph. D. degree. As per UGC notification 2009 and 2016 the research scholars are directed to submit their e-version of theses and dissertations in Shodhganga through Universities maintained by the INFLIBNET center. Those are available for the academic community as well as research scholars in open access. This paper clearly project with relevant statistical of Shodhganga repository project in India which provides the basic concept of ETDs different steps and latest position. A specific discussion about the analytical study among the Deemed to be Universities of Maharashtra is incorporated here. It also analyses and finds the present status and ETDs contribution of Universities of Maharashtra in Shodhganga. A total 1912 ETDs have been selected for the study from the retrieved data.

Keywords: ETDs; UGC; INFLIBNET; Shodhganga; Deemed University; Maharashtra.

Introduction: Every year, the Ministry of HRD is aware of the status of education, where it is compared to the world. It shows comparative study of higher education research, global rankings of Indian institutions, employment generated by it etc. According to a recent survey, Uttar Pradesh is the state with the highest number of colleges and Maharashtra has the second highest number. But considering the number of students, Maharashtra is at number one. After every year, 80% of the students get admission after graduation, but only 0.4% of them appear to be registered for the purpose. There are 789 universities, (37,204 colleges and 11,443 stand-alone institutions) in India (as per the latest statistics from the UGC website). Out of which 45 universities recognized by UGC in Maharashtra. Out of which, only 01 is Central University; 03 are National Universities; 20 are State Universities and 21 are Deemed to be Universities.

INFLIBNET (Shodhganga) one of the important source of information is theses which is submitted by Ph. D. research scholar with the guidance of supervisor in Universities for awarded of Ph. D. degree. In India, every year near about 12000 Ph. D. theses and dissertations are produced that create new ideas and knowledge. As per UGC notification 2009 and 2016 (Minimum standard and procedure for award of M.Phil. & Ph. D. degree) the research scholars are directed to submit their e-version of theses and dissertations in Shodhganga through Universities maintained by the INFLIBNET center. Those are available for the academic community as well as research scholars in open access. Shodhganga is a digital repository of e-theses and e-dissertations, accessibility to all institutions and universities, is assigned to the INFLIBNET Centre. There are 177177 theses and dissertations in the search Shodhganga repository, out of which 1912 theses are from Deemed to be Universities of Maharashtra. ETD is the study and research of the applications of artificial intelligence and information technology on the web with the intension to create the new generation of products, services and frame work. It is a new direction for scientific research and development. With the advent of web, many repositories came in to existence. Important among them are institutional repository and ETD repository.

This paper clearly project with relevant statistical of Shodhganga repository project in India which provides the basic concept of ETD different steps and latest position. A specific discussion about the comparative study among the Deemed to be Universities of Maharashtra is incorporated here. It also analyses and finds the present status and ETDs contribution of Universities of Maharashtra in Shodhganga.

Electronic Theses and Dissertations (ETDs): We are in digital era, where all information may be available in digital version and easy to access in necessary information. Due to technological advancement, open source initiative and emerging new paradigm on intellectual property right has encourage e-theses and dissertations (ETDs). Open access provides free, immediate, permant online access to the full text of research article for any one, web-side. Open access repository means a reservoir where e-version of research output are preserved in long-term basis and available it to access online through internet freely.

Shodhganga: 'Shodhganga' stands for the reservoir of intellectual product in Indian subcontinent and stored as digital repository with the control of INFLIBNET Centre. Shodhganga is a repository of e-theses and e-dissertations. As per UGC notification 2009 and 2016 (Minimum standard and procedure for award of M.Phil. & Ph. D. degree) the research scholars are directed to submit their e-version of theses and dissertations in Shodhganga through Universities maintained by the INFLIBNET center. Those are available for the academic community as well as research scholar in open access.

Aims & Objectives: The primary objective of this study is to assist the user is locating the existence of or identifying a ETD which may be of interest to him and to peruse the quantitative and analytical study of ETD in Universities of Maharashtra. The specific objectives are: 1. To show the basic concept of ETDs - Shodhganga. 2. To represent the latest position of Shodhganga. 3. To find out what has already been submitted the ETD and allows to keep well information up to date. 4. To find out the present status of the deemed to be Universities in Maharashtra. 4. To find out ETD submitted on Universities in Maharashtra on University wise. 5. To find out ETD submitted the top to bottom ranking of 10 Universities. 6. To understand the contribution by individual

COSMOS
IMPACT FACTOR
4.270

Journal of Research and Development

A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

UGC Journal List No. 64768

National Conference On

RECENT TRENDS IN LIFE SCIENCE AND ENVIRONMENTAL STUDIES

Vol. 08 • Special Issue 08 • February 2018 • ISSN 2230-9578

Editor

Dr. R. V. Bhole

Special Issue Editor

Dr. Syed Shujaut Ali

Editorial Board

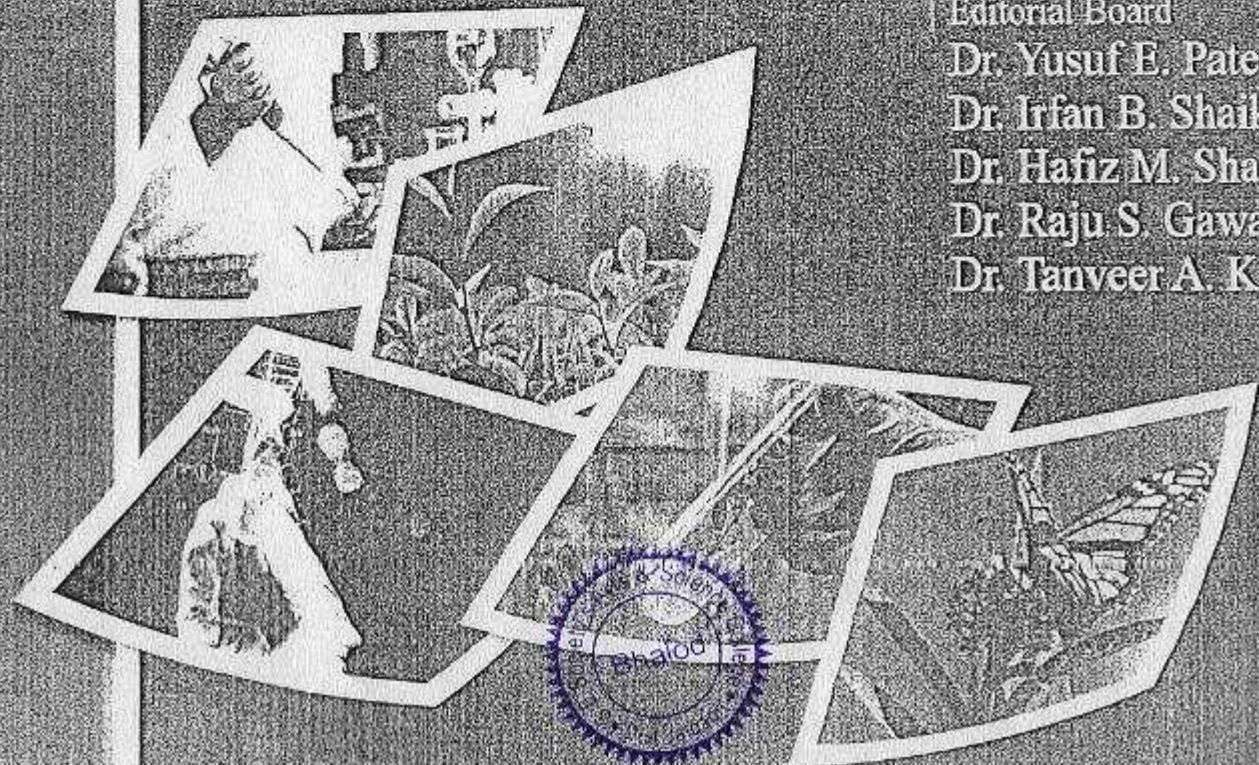
Dr. Yusuf E. Patel

Dr. Irfan B. Shaikh

Dr. Hafiz M. Shaikh

Dr. Raju S. Gaware

Dr. Tanveer A. Khan

Occurrence of *Cleora Cornaria* as a Major Pest of Neem Tree at Faizpur

C.V. Wankhede

Dept of Zoology, Arts and Science College, Bhalod, Tal.Yawal, Dist.Jalgaon.

Abstract

Azadirachta indica (Meliaceae), popularly known as neem, is a well-recognized tree. The neem tree is native to the seasonally dry, tropical woodlands of India. It is widely distributed with multiple beneficial properties. It is considered as the 'kalpavriksh'. In spite of remarkable spectrum of activity of neem, *Azadirachta indica* (Family: Meliaceae) against pests, does the tree itself not immune to them. Many insects such as ash weevils, tortricid moth, peacock moth, scale and thrips were found associated with this tree but from the last three to four year this boony tree is seriously infested by a moth *Cleora Cornaria*. In the following study occurrence of *Cleora Cornaria* as a major pest along with its life cycle is taken under discussion.

Keywords: Neem, *Azadirachta indica*, Meliaceae, ash weevils, *Cleora Cornaria*.

Introduction

Neem, *Azadirachta indica*, is a multipurpose tree native to the Indian subcontinent and has been widely planted throughout the tropical and subtropical regions. It is adapted favorably to sever drought, poor, shallow and even saline soil. In our Island, neem is planted in all towns and villages and is exploited as a source of shade, firewood and medicinal purpose. The pesticidal activity of neem span a wide spectrum having repellent, antifeedent, insect growth regulatory, anti-ovipositional and minimizing the fecundity of insects. Nowadays many insect pest species are associated with neem tree. One of the major insect pests of neem is *Cleora Cornaria* a moth belonging to the family Geometridae of insect order Lepidoptera. Previously it is referred as a minor pest but now days it becomes major pest of neem tree.

Life cycle: For the study of life cycle firstly eggs were collected from the various areas from Faizpur and subjected to further development in plastic jars. The eggs are brightly green coloured & occurred in clusters and become grayish at the time of hatching. Newly hatched larvae were bright green and about 2mm long showing semilooper movements. These larvae are fed on fresh neem leaves. The first instar gets moulted within 2-3 day into second instar which is also greenish and about 7-8 mm long. The second instar also moulted within 2-3 day into third instar which is similar to third instar but only larger in size that is about 10-12 mm long. They moved around actively in search of food and cut leaves rhythmically in semi-circles. Fourth instar was also green with duration of 3-4 days. The fifth instar is largest one and is about 3.5 - 4 cm long and fed voraciously and developed in 4-5 days. It becomes sluggish and atop feeding before going

to pupate in moist soil. The Prepupa was green in colour and showed flicking movements on being disturbed. Pupal stage lasted for 13-15 days. Adults emerged from the pupa and were creamish in colour with brown patterns on the wings. They mated for 1-2 min after 2-3 days of emergence and laid eggs within 24 hours of mating. Males survived for 5 days, while the female survived for 8-11 days. A female laid about 500 eggs in her lifetime.

The following table summarizes the length and duration of different stages of life cycle of *Cleora Cornaria*

Stage	Length	Duration in days
First instar	2mm	2-3 day
Second instar	7-8 mm	2-3 day
Third instar	10-12 mm	3-4 days
Fourth instar	15-16 mm	3-4 days
Fifth instar	3.5 - 4 cm	4-5 days
Pupa	---	13-15 days
Adult male	---	5 days
Adult female	---	8-11 days

References:

1. Chaturvedi, A. N., UP For. Bull., 1988, p. 50.
2. National Research Council, *Neem: A Tree for Solving Global Problems*, National Academy Press, Washington, DC, 1992, p. 139.
3. Tiwari, D. N., *Monograph on Neem*, International Book Distributor, Dehra Dun, 1992, p. 236.
4. Nair, K. S. S., *Tropical Forest Insect Pests: Ecology, Impact and Management*, Cambridge University Press, 2007, p. 404.
5. Acwal, A.S., 1976. *Agricultural pests of India and Southeast Asia*. Kalyani publishers, Delhi, India.

From Hierarchy to Reversal: A Study of 'Binary' in O. Henry's 'The Gift of the Magi'

Dr .Ashutosh R.Vardikar,
 Assistant Professor,
 Dept. of English,
 S.E.S.'s Arts and Science College,
 Bhalod, Tal.Yawal, Jalgaon.
e.mail-arvardikar@gmail.com

Introduction

Structuralism and Post-structuralism are language oriented approaches and rely on the technique of close reading. They textualise language and perceive literary experiences and expressions in textual form. They deal with the act/s of interpretation and do not primarily assume that literary works are meaningful. Both consider the concept of 'binary'. The present paper is an attempt to apply the structuralist and post-structuralist conceptions of 'binary' to the short story 'The Gift of The Magi' by O. Henry.

About the Author

William Sydney Porter (1862-1910) wrote under the pen-name O. Henry. He, who has written 600 short-stories, is regarded as one of the grand masters of the modern short-story. He deals vividly with the life of the city people in the lower strata of society to whom he shows great sympathy and understanding, having spent much of his life with them. Most of his stories describe the life in the city of New York. His stories are noted for blending of humour and pathos and are remarkable for the ingenious twist of surprise ending. He began writing stories at the age of 20 and later when he was serving a five year term in the prison because of some false charges against him, he wrote some of his best stories. The present story was initially published in *The New York Sunday World* on December 10, 1905. It was first published in book form in the anthology *The Four Million* in April 1906.

Briefing of the story :

"The Gift of the Magi" narrates a strange incident in the life of a poor, young couple : James Dellingham Young or Jim and Della. The story is set on the eve of Christmas. The celebration of Christmas and exchange of gifts by the couple are the major structural elements in the story. Della sells her precious possession, her beautiful, long, silky hair to buy a platinum fob chain for Jim's gold watch; while Jim sells the gold watch, his proudest possession, to buy a set of combs for Della's hair. The gold chain and a set of combs are their Christmas gifts for each other which show their deep love. The presentation of gift seems to be a reciprocal idea and this reciprocation intensifies irony in the story. The celebration of Christmas is the point that connects poverty and richness in the story and also pulls the couple into the conflict of poverty and richness. The poverty in the first half of the story turns into richness i.e. richness of personality.

Impact Factor - 3.452

ISSN - 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

March- 2018

SPECIAL ISSUE-50

Literature : New Trends & Tendencies

साहित्य : नवीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह

साहित्य : नव प्रवृत्ति एवं प्रवाह

अतिथी संपादक :

डॉ. आर. एन. गुप्ता

प्राचार्य,

सत. मुक्ताबाई कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय,

मुक्ताईनगर, जि. जळगाव

मुख्य संपादक :

डॉ. धनराज धनगर

सहा. प्राध्यापक, मराठी विभाग,

कला व वाणिज्य महाविद्यालय, येवला

ता. येवला, जि. नाशिक

विशेषांक संपादक : इंग्रजी विभाग : प्रा. एल. बी. साशकवाड व डॉ. पी. ए. वाघमारे

मराठी विभाग : डॉ. व्ही. एस. सन्हाळे व डॉ. एस. के. माळी

हिंदी विभाग : प्रा. के. पी. पाटील

SWATIDHAN INTERNATIONAL PUBLICATIONS

For Details Visit To : www.researchjourney.net

© All rights reserved with the authors & publisher

Price : Rs. 1500/-

एकविसाव्या शतकातील ग्रामीण कवितेतून चित्रित झालेले कृषीजीवन

प्रा. डॉ. दिनेश हिमतराव पाटील

मराठी विभाग,

कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद,

जि. जळगाव

मो. ९८२३६३७२२१

ईमेल : patildinesh86@gmail.com

प्रस्तावना :-

२१ व्या शतकात आधुनिक संकल्पनांनी भरलेले साहित्य प्रवाह मराठी साहित्यविश्वात जाणिवपूर्वक निर्माण झालेले आहेत. ग्रामीण साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य, दलित साहित्य, आदिवासी साहित्य, मुस्लीम साहित्य, विज्ञान साहित्य इ. यासारख्या साहित्य प्रवाहांनी पारंपरिक चाकरीबद्ध साहित्यातील मरगळ झटकून, पुरोगामी परिवर्तनवादी, माणुसकी व वास्तव मूल्यांची जोपासना करणारे साहित्य निर्माण केले. २१ व्या शतकात विकसित झालेल्या विविध साहित्य प्रवाहांपैकी ग्रामीण साहित्य हा वाङ्मयीन प्रवाह विविध गुण वैशिष्ट्यांची युक्त असलेला साहित्य प्रवाह आहे. ग्रामीण साहित्यात ग्रामीण माणसाचे शेतकऱ्याचे भावविश्व, त्यांचे दैनंदिन जीवन, लोकपरंपरा, लोक संस्कृती, ग्रामजीवनातील नातेसंबंध, अलुतेदार-बलुतेदार, अज्ञान, अंध-अधःप्रधा, दुष्काळ-सुकाळ, कर्जबाजारीपणा, जगण्यासाठी करावा लागणारा जीवन संघर्ष, अधिकारी वर्ग, राज्यकर्ते यांच्याकडून होणारा अन्याय, अत्याचार यासारख्या गोष्टींचे चित्रण ग्रामीण साहित्यातून होऊ लागले. ग्रामीण माणसाचे सर्वांगीण जीवन सुखी व्हावे हा ग्रामीण साहित्याचा ध्यास आहे. ग्रामीण साहित्याची निष्ठा माणसांवर आणि त्यांच्यातील माणुसकीवर राहिलेली आहे. ग्रामीण साहित्याचे समीक्षक द. ना. भोसले म्हणतात, "साठ नंतरच्या काळात निर्माण झालेल्या ज्या साहित्यप्रवाहांनी मराठी साहित्याला कसदारपणा बहाल केला त्यात ग्रामीण साहित्य प्रवाह हा महत्त्वाचा वाङ्मयीन प्रवाह आहे. समाजजीवनातील स्थित्यंतराचे प्रामाणिकपणे चित्रण करणारा हा प्रवाह आहे. माणूस आणि निसर्ग, सामाजिक स्थिती, माणूस आणि त्याचे दैव यांच्यातील परस्पर नात्यांचा अमुलाग्र शोध घेणारा हा प्रवाह आहे. वास्तववादाला सामर्थ्य देणारा अन एकूणच मराठी साहित्याचे अनुभवविश्व समृद्ध करणारा असा हा वाङ्मयीन प्रवाह आहे." १ ग्रामीण भागातील माणूस आणि निसर्ग यांच्या चित्रणा सोबतच समाज जीवनात होणाऱ्या स्थित्यंतराची दखल, सभोवताली होणाऱ्या बदलांचा ग्रामीण कृषीजीवनावर होणारा चांगला, वाईट परिणाम याचे चित्रण ग्रामीण साहित्यिक आपल्या साहित्यातून करत आहेत.

ग्रामीण साहित्यात प्रामुख्याने कथा, कादंबरी, कविता, नाटक यासारखे वाङ्मय प्रकार विकसित झालेले आहेत. ग्रामजीवनातील कृषी संस्कृतीचे स्पंदने, ग्रामजीवनातील स्थित्यंतरे याचे चित्रण

RESEARCH ARTICLE

BENTHAM
SCIENCE

Investigations Related to the Suitability of Imidazolium Based Room Temperature Ionic Liquids and Pyridinium based Sponge Ionic Liquids Towards the Synthesis of 2-aminothiazole Compounds as Reaction Medium and Catalyst

C.H. Sarode¹, G.R. Gupta^{2*}, G.R. Chaudhari³ and G.P. Waghulde^{4*}

¹Department of Chemistry, Bhusawal Arts Science and P.O. Nahata Commerce College, Bhusawal-425201 India;

²Institute of Chemical Technology, Matunga, Mumbai-400019 India; ³Department of Chemistry A.S. College, Bhalod-425301; ⁴Department of Chemistry, D.D.N. Bhole College, Bhusawal-425201 India

Abstract: Room temperature ionic liquids 1-butyl-3-methylimidazolium bromide, 1-butyl-3-methylimidazolium hexafluorophosphate, 1-butyl-3-methylimidazolium tetrafluoroborate, N-butylpyridinium bromide, N-butylpyridinium hexafluorophosphate, N-butylpyridinium tetrafluoroborate, and sponge ionic liquids N-cetylpyridinium bromide and N-cetylpyridinium tetrafluoroborate have been used as solvents and working catalysts for the synthesis of 2-amino-4-arylthiazole compounds. All the final compounds were characterized using FT-IR, NMR (¹H and ¹³C), and mass spectral studies, while thermal stability and the corrected melting temperature of the synthesized compounds along with sponge ionic liquids was verified by performing thermal gravimetric analysis and differential scanning calorimetric analysis. Special emphasis has been laid to comprehend the mechanism of the catalytic action of ionic liquids alone as well as in the presence of organic solvents such as dimethyl sulfoxide, and ethanol.

ARTICLE HISTORY

Received: May 03, 2018

Revised: September 24, 2018

Accepted: September 25, 2018

DOI:

10.2174/2213346180566618100111019

Keywords: 2-amino thiazole, ionic liquids, sponge ionic liquids, catalytic cycle, pyridinium, FT-IR.

1. INTRODUCTION

Thiazole based structural motifs represent one of the most biologically active classes of the compounds [1-13] and are serving as exceptional biological probes. Such state of the art biological properties associated with these sulfur compounds seizing the attention of synthetic chemists to develop efficient and robust protocols for the synthesis of these biologically active motifs.

Solvents play a subtle role in chemical transformations, where they are exclusively used as media for mass-transport and separation of products from the reaction mass. Solvents are commonly responsible for the environmental impact of the processes in the chemical industry and led a huge impact on cost, safety and health [14-16]. In this context, the recent introduction of ionic liquids in the science of molecules and materials could lead to a sustainable revolution in industrial processes, because of their unique set of physico-chemical and structure related properties. The most accepted definition of ionic liquids; the compounds completely composed of

ions with a melting point below 100°C. Ionic liquids as innovative fluids have received wide attention only during the past few decades. In many chemical transformations, ionic liquids are suggested as solvents, catalysts, reagents, or combinations of these [17-22]. The ultimate goal is to learn how to select ionic liquids specifically for an organic transformation. Progress has been made, but much more is needed in order to optimize the full potential of ionic liquids in synthetic organic chemistry. In this regard, ionic liquids, molten salt and sponge ionic liquids now-a-days are designed to explore elegantly their solvent properties as a reaction medium for organic transformations [23-28]. Herein, attempts have been made for the synthesis of 2-amino-4-arylthiazoles with exceptionally high yield using room temperature ionic liquids 1-butyl-3-methylimidazolium bromide [bmim][Br], N-butylpyridinium bromide [bpy][Br], 1-butyl-3-methylimidazolium hexafluorophosphate [bmim][PF₆], 1-butyl-3-methylimidazolium tetrafluoroborate [bmim][BF₄], N-butylpyridinium hexafluorophosphate [bpy][PF₆], N-butylpyridinium tetrafluoroborate [bpy][BF₄], and sponge ionic liquids N-cetylpyridinium bromide [cpy][Br], N-cetylpyridinium tetrafluoroborate [cpy][BF₄] as reaction medium as well as working catalyst in the presence of organic solvents dimethyl sulfoxide and ethanol. All the synthesized compounds were stable at room temperature and were characterized by FT-IR, NMR (¹H and ¹³C), mass, and thermal methods of analysis.

*Address correspondence to these authors at the Institute of Chemical Technology, Matunga, Mumbai-400019 India; Tel: 9960227828; E-mail: rggupta83@gmail.com and Department of Chemistry, D. D. N. Bhole College, Bhusawal-425201, India; Tel/Fax: 9960227828; E-mail: drpwwaghulde@gmail.com

Current Green Chemistry

UGC-CARE List

You searched for "Bentham Science". Total Journals : 6

Search:

Sr.No.	Journal Title	Publisher	ISSN	E-ISSN	Action
1	Current Biochemical Engineering	Bentham Science Publishers	2212-7119	2212-7127	View
2	Current Catalysis	Bentham Science Publishers	2211-5447	2211-5455	View
3	Current Green Chemistry	Bentham Science Publishers	2213-3461	2213-347X	View
4	Current Microwave Chemistry	Bentham Science Publishers	2213-3356	2213-3364	View
5	Current Physical Chemistry	Bentham Science Publishers	1877-9468	1877-9476	View
6	Current Traditional Medicine	Bentham Science Publishers	2215-0838	2215-0846	View

Showing 1 to 6 of 6 entries

Previous [1](#) Next

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
University Grants Commission
quality higher education for all

(<https://www.ugc.ac.in/>)

FAQs (<https://www.ugc.ac.in/faq.aspx>)

RTI (<https://www.ugc.ac.in/subpage/RTI-Act.aspx>)

Tenders (<https://www.ugc.ac.in/Tenders.aspx>)

Jobs (https://www.ugc.ac.in/ugc_jobs.aspx)

Press Release (https://www.ugc.ac.in/ugc_pressrelease.aspx)

Contact Us (<https://www.ugc.ac.in/contact.aspx>)

(<https://www.ugc.ac.in/hindi/>)

UGC Approved List of Journals

You searched for **Advanced Science Letters**

|| [Home \(journal_list.aspx\)](#) ||

Total Journals : 1

Show 25

entries Search:

View	Sl.No.	Journal No	Title	Publisher	ISSN	E-ISSN
View (ugc_admin_journal_report.aspx?cid=MTE2NTK=)	1	11659	Advanced Science Letters	American Scientific Publishers	19366612	19367317

Showing 1 to 1 of 1 entries

[Previous](#)

1

[Next](#)

For UGC Officials

- > e-Office (https://ugc.eoffice.gov.in/acl_users/credentials_cookie_auth/require_login?came_from=https%3A//ugc.eoffice.gov.in/)
- > NIC mail (https://mail.gov.in/iwc_static/c11n/allDomain/layout/login_gov2.jsp?lang=en&3.0.1.2.0_15121607&svcs=abs,im,mail,smime,calendar,c11n)
- > RTI online (<https://rtionline.gov.in/RTIMIS/login/index.php>)
- > PG portal (<https://pgportal.gov.in>)

P. A. Savale, 'Comparative Study of POA-PVS-DBS-GOD Electrode in Acetate and Phosphate Buffers for Determination of Glucose', *Advanced Science Letters* 24, 5759-5763 (2018) DOI: <https://doi.org/10.1166/asl.2018.12192>

Author: Savale, P. A

Source: *Advanced Science Letters*, Volume 24, Number 8, August 2018, pp. 5759-5763(5)

Publisher: *American Scientific Publishers*

DOI: <https://doi.org/10.1166/asl.2018.12192>

Comparative Study of POA-PVS-DBS-GOD Electrode in Acetate and Phosphate Buffers for Determination of Glucose

Author: Savale, P. A

Source: *Advanced Science Letters*, Volume 24, Number 8, August 2018, pp. 5759-5763(5)

Publisher: *American Scientific Publishers*

DOI: <https://doi.org/10.1166/asl.2018.12192>

Abstract

In the present research work, the poly(*o*-anisidine)-polyvinyl sulphonic acid-dodecylbenzene sulphonic acid glucose oxidase (POA-PVS-DBS-GOD) electrode have been investigated. The silver electrode was used for the synthesis of poly(*o*-anisidine)-polyvinyl sulphonic acid-dodecylbenzene sulphonic acid (POA-PVS-DBS) composite film using galvanostatic method with 0.2 M *o*-anisidine, 0.4:0.1 M PVS:DBS, 1.0 pH and 1 mA/cm² applied current density at room temperature. The synthesized film was characterized by using electrochemical technique, conductivity measurement, UV-visible spectroscopy, Fourier transform infrared spectroscopy (FTIR) and scanning electron microscopy (SEM). Glucose oxidase (GOD) was immobilized on synthesized POA-PVS-DBS composite film by cross-linking via glutaraldehyde in acetate buffer and phosphate buffer. The Michaelis-Menten constant (K_m) was determined for the immobilized enzyme. The POA-PVS-DBS-GOD electrode shows the maximum current response at pH 5.5 and potential 0.6 V. The sensitivity of POA-PVS-DBS-GOD electrode in acetate buffer and phosphate buffer has been recorded. The results of this investigation reveal that the phosphate buffer gives faster response as compared to acetate buffer in amperometric measurements.

Keywords: Amperometric Study; Biosensor; Cross-Linking; Glucose Oxidase

Document Type: Research Article

Affiliations: Department of Physics, Arts and Science College, Bhalod Dist. Jalgaon 425304, Maharashtra State, India

Publication date: August 1, 2018

Impact Factor – 6.261

ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY
Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL
August-2018 Special Issue – LXI

Chief Editor : Dr. Dhanraj Dhangar
Assist. Professor,
Dept. of Marathi,
MGV's Arts and Commerce College, Yeola
Dist. Nashik (M.S.) India.

Executive Editors :
Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

This Journal is indexed in :

- University Grants Commission (UGC) List No. 40705
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- Indian Citation Index (ICI)
- International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

कवयित्री बहिणाबाई चौधरींच्या काव्यातील जीवनतत्त्वज्ञान

डॉ. दिनेश हिमतराव पाटील
मराठी विभाग,
कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद,
ता. यावल, जि. जळगाव
मो. 9823637221
Patildinesh46@gmail.com

प्रास्ताविक :-

महाराष्ट्रातील नामांकित अशा उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगावचे कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव असे नुकतेच नामकरण झाले. दि. 11 ऑगस्ट 2018 रोजी अर्थातच मराठी साहित्य विश्वातील अलौकिक व प्रतिभासंपन्न कवयित्री बहिणाबाईच्या जन्मदिवशी विद्यापीठाचे नामकरण झाले. खान्देशकन्या कवयित्री बहिणाबाईच्या काव्याचा, प्रतिभेचा, विचार व तत्त्वज्ञानाचा झालेला गौरव हा तमाम मराठी भाषिकांसाठी, साहित्यिक, वाचक, रसिक यांच्यासाठी तसे खान्देशवासियांसाठी अभिमानास्पद असा आहे. ह्या घटनेच्या पार्श्वभूमीवर कवयित्री बहिणाबाईच्या काव्याचा, त्यांच्या काव्यातून चित्रित होणाऱ्या जीवनविषयक तत्त्वज्ञानाचा आढावा, परिचय प्रस्तुत शोधनिबंधात घेतलेला आहे.

कवयित्री बहिणाबाईंनी सामाजिक आशयाच्या, निसर्गाचे वर्णन करणाऱ्या आध्यात्मिक आशयाच्या, कृषीसंस्कृतीचे चित्रण करणाऱ्या व्यक्तिचित्रणात्मक स्वरूपाच्या जीवनविषयक तत्त्वज्ञान सांगणाऱ्या अशा वेगवेगळ्या विषयावर आधारित काव्याची निर्मिती केलेली आहे. यापैकी बहिणाबाईंच्या जीवनविषयक तत्त्वज्ञान सांगणाऱ्या काव्याचा आढावा घेणं सदर शोध निबंधाची व्याप्ती व मर्यादा आहे.

कवयित्री बहिणाबाईंचा जीवन परिचय :-

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी यांचा जन्म जळगाव शहरापासून जवळच असणाऱ्या असोदे या गावी नागपंचमीच्या दिवशी (11 ऑगस्ट 1880) झाला. असोदे ह्या गावातील निष्ठावंत शेतकरी कुटुंबात, उखाजी महाजन व भिमाबाई यांच्या कुटुंबात खान्देशकन्या बहिणाबाईंचा जन्म व व्यक्तिमत्त्वाची जडण-घडण झाली. गावातील सर्व जाती धर्म, पंथातील लोकांना समानतेची, मानवतेची, प्रेमाची जागणूक देणाऱ्या महाजन कुटुंबातच बहिणाबाईंना अध्यात्माचे, मानवतेचे, कृषीजीवनाचे, निसर्ग आणि मानव यांच्यातील नातेसंबंधाचे बाळकडू मिळत गेले. बहिणाबाईंचा वयाच्या 13 व्या वर्षी बालवयातच जळगाव येथील नथ्यूजी चौधरी यांच्यासोबत विवाह झाला. बहिणाबाईंचे वडिल असोदे गावचे प्रमुख (महाजन) होते. तर बहिणाबाईंची आई भिमाई एकत्र कुटुंबाचा सांभाळ करणारी, मायेचा, ममतेचा जणू सागर होती. बहिणाबाई आपल्या आई-वडिलांचे, माहेराचे व एकत्र कुटुंबाचे अभिमानाने वर्णन करतात -

रात दिन गजबज, असं खटल्याचं घर

सदा आबादी-आबाद असं असोदं माहेर¹

कवयित्री बहिणाबाईंच्या माहेरच्या कुटुंबात बहिणाबाईंसह चार बहिणी आणि तीन भाऊ, आई-वडिल याशिवाय नातलग यांचा समावेश होता, एकंदरीतच सुखी-संपन्न अशा एकत्र कुटुंबात बालपण गेलेल्या बहिणाबाईं विवाहानंतर समाजाच्या रीतीरिवाजानुसार माहेराचे सुख, वैभव सोडून आई-वडिलांचे प्रेम, सुसंस्कार सोबत घेऊन जळगावी नथ्यूजी चौधरींच्या घरात प्रवेश करतात. माहेराप्रमाणेच सासरी ही एकत्र कुटुंबाचा, प्रेम व स्नेहाचा अनुभव बहिणाबाईंना येतो. मात्र अल्पावधीतच त्यांच्या सासरच्या कुटुंबाचे विभाजन होते. जीवनाचा संसाराचा आधारस्तंभ असणाऱ्या त्यांचे पतीचे निधन होते. साहजिकच संसाराचे, वैवाहिक जीवनाचे सुख त्यांना मिळत नाही. तरीही पती निधनानंतर खचून न

कस्तुरबा गांधी यांचे भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलनात योगदान

प्रा. डॉ. दिनेश रामदास महाजन,

इतिहास विभाग प्रमुख,

कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद जि.जळगाव

महात्मा गांधींच्या पत्नी म्हणून नव्हे तर स्वातंत्र्य संग्रामात महत्त्वपूर्ण योगदान देणारी स्त्री म्हणून कस्तुरबा गांधी यांचे कार्य इतिहासात महान ठरले. मात्र दुदैव हेच की इतिहासाने त्या कार्याची फारशी गांधीयांने दखल घेतलेली नाही. कस्तुरबा गांधी यांचा जन्म पोरंबंदर येथे १८६९ मध्ये झाला.

त्या गांधीजींपेक्षा वयाने काही महिने मोठ्या होत्या. दोघांची घरे एकाच गल्लीत होती. कस्तुरबा यांचे वडील कापड आणि कपाशीचे व्यापारी होते. त्यावेळच्या सामाजिक बंधनांमुळे कस्तुरबा यांना लिहिणे-वाचण्याची संधी मिळाली नाही. ७ वर्षांच्या वयातच त्यांची मोहनदास गांधी यांच्याशी साखरपुडा झाला आणि १३ व्या वर्षी दोघांचा विवाह झाला.^१

कस्तुरबांची शिक्षणाची गती फार नसली तरी इच्छा मात्र प्रचंड होती. जीवनाच्या शेवटपर्यंत शिक्षण घेण्याची त्यांची इच्छा होती. महात्मा गांधींच्या प्रत्येक कार्यात व चळवळीत त्यांनी मनःपूर्वक सहकार्य केले. किंबहुना सत्याग्रहासारख्या कार्यक्रमांची प्रेरणा गांधीजींनी टॉलस्टॉय आणि कस्तुरबा यांच्यापासून घेतली. पतीच्या इच्छेप्रमाणे त्यांनी स्वतःच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण करून घेतली. कोणतीही कुरकुर न करता त्यांनी आश्रमजीवनही हसत हसत स्विकारले.^२ मात्र स्वतःला पूर्णपणे समजल्याशिवाय, उमजल्याशिवाय आणि योग्य वाटल्याशिवाय त्यांनी गांधीजींची कोणतीही योजना स्विकारली नाही. बऱ्याचदा आपल्या योजना त्यांना समजावून देऊन त्यासाठी त्यांचे मन वळविण्यासाठी गांधीजींना कष्ट करावे लागत.^३

कस्तुरबा गांधी यांनी चंपारण्य सत्याग्रह, असहकार चळवळ, सविनय कायदेभंग चळवळ, मिठाचा सत्याग्रह इ. मध्ये सहभाग घेतला होता. त्या स्वदेशी चळवळीच्या एक चांगल्या कार्यकर्त्या होत्या. स्वातंत्र्य चळवळीच्या काळात अखंड सूतकताई, खादी प्रचार, महिला शिबिरे, सत्याग्रहातल्या जखमींची सेवा-शुश्रूषा इ. कार्यात त्यांचा सहभाग प्रशंसनीय होता. गांधीजींना आंदोलनात अटक झाल्यानंतर जेव्हा ते तुरुंगात असत, अशावेळी चळवळीची गती कायम ठेवण्याचे व सत्याग्रहाचे मनोबल कायम टिकवण्याचे कार्य कस्तुरबा यांनी पार पाडले. असहकार चळवळीतील त्यांच्या सहभागाबद्दल सरकारने त्यांना सहा वर्षांची शिक्षा सुनावली होती. इंग्लंडमधील गोलमेज परिषदेसाठी त्या गांधीजी सोबत हजर होत्या. जनता त्यांना 'बा' या नावाने ओळखत होती. सन १९४२ च्या चलेजाव चळवळीत त्यांनी भाग घेतल्यामुळे त्यांना तुरुंगवासाची शिक्षा झाली. २२ फेब्रुवारी १९४४ रोजी कारागृहात त्यांचे निर्वाण झाले.^४

महात्मा गांधींनी आपल्या आयुष्यात जेवढे प्रयोग केले त्यात आश्रमातील व्यवस्था असो की व्यक्तीगत जीवनातील कठीण संयम किंवा राजनितीक आंदोलन यासर्वांमध्ये कस्तुरबा यांनी त्यांना पुर्ण साथ दिलेली दिसून येते.

संस्कारी कुटूंबातून आल्यामुळे त्यांना काही काळ सार्वजनिक जीवनात वावरतांना संकोच वाटत असे. परंतु नंतर मात्र आपल्या पतीच्या मार्गाने चालून त्या खंबीरपणे महात्मा गांधींच्या पाठीशी असलेल्या दिसून येतात. त्यांचे व्यक्तिमत्व स्वतंत्र प्रवृत्तीचे होते. त्यांनी महात्मा गांधींच्या अटकेनंतर स्वेच्छेने स्वातंत्र्य चळवळीत भाग घेतला आणि अनेकवेळा तुरुंगवासात यातनाही भोगल्या.^५

कस्तुरबा गांधी महात्मा गांधींसोबत काम करत असतांना त्या एक सामाजिक कार्यकर्त्या आणि स्वातंत्र्य सैनिक झाल्या होत्या. महात्मा गांधी एका कोर्ट केसच्या निमित्ताने दक्षिण आफ्रिकेत गेले तेव्हा १८९७ मध्ये कस्तुरबा गांधीही तिथे गेल्या. तेथूनच त्यांच्या सामाजिक जीवनाचा प्रारंभ झाला. १९०४ ते १९१४ पर्यंत त्या डर्बन येथील 'फिनिकस

